Bureau Waardenburg
Ecologie & Landschap

Ecologisch werkprotocol voor de werkzaamheden bij RWZI Gaarkeuken

Maatregelen in het kader van de Wet natuurbescherming

J.H. van der Heide

Ecologisch werkprotocol voor de werkzaamheden bij RWZI Gaarkeuken

Maatregelen in het kader van de Wet natuurbescherming

J.H. van der Heide

Status uitgave: definitief

Rapportnummer:	21-065
Projectnummer:	21-0204
Datum uitgave:	6 april 2021
Projectleider:	J.H. van der Heide
Tweede lezer:	G.J. Berg
Naam en adres opdrachtgever:	Waterschap Noorderzijlvest M. Baggerman Postbus 18 9700 AA Groningen
Akkoord voor uitgave:	Ir G.H. Bonhof
Paraaf:	

Graag citeren als: van der Heide, JH. 2021. Ecologisch werkprotocol voor de werkzaamheden bij RWZI Gaarkeuken, Bureau Waardenburg Rapportnr.21-065. Bureau Waardenburg, Haren.

Trefwoorden: ecologisch werkprotocol, RWZI

Bureau Waardenburg bv is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Bureau Waardenburg bv.
Opdrachtgever hierboven aangegeven vrijwaart Bureau Waardenburg bv voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

© Bureau Waardenburg bv / Waterschap Noorderzijlvest
Dit rapport is vervaardigd op verzoek van opdrachtgever en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, digitale kopie of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en Bureau Waardenburg bv, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Lid van de branchevereniging Netwerk Groene Bureaus. Het kwaliteitsmanagementsysteem van Bureau Waardenburg bv is gecertificeerd door EIK Certificering overeenkomstig ISO 9001:2015. Bureau Waardenburg bv hanteert als algemene voorwaarden de DNR 2011, tenzij schriftelijk anders wordt overeengekomen.

Bureau Waardenburg
Ecologie & Landschap

Bureau Waardenburg, Varkensmarkt 9 4101 CK Culemborg, 0345 51 27 10, info@buwa.nl, www.buwa.nl

Inhoud

1 Algemeen **4**

1.1 Doel van het ecologisch werkprotocol 4

1.2 Uitgangspunt ecologisch werkprotocol 4

1.3 Wettelijk kader 4

1.4 Beschermde soorten op de projectlocatie en mogelijke effecten 5

1.5 Ecologische begeleiding werkzaamheden 7

1.6 Betrokkenen 7

2 Ecologisch werkprotocol **8**

2.1 Algemene uitgangspunten 8

2.2 Communicatie en afspraken 8

2.3 Calamiteiten en onverwachte omstandigheden 9

2.4 Maatregelen 9

3 Literatuur **11**

Bijlage I Projectgebied en werkzaamheden **12**

Bijlage II Akkoordverklaring uitvoerder **13**

Bijlage III Logboek **14**

1 Algemeen

1.1 Doel van het ecologisch werkprotocol

Dit ecologisch werkprotocol is opgesteld voor de werkzaamheden aan RWZI Gaarkeuken (kortweg: voorgenomen ingreep). Zie bijlage I voor een beschrijving en weergave van het projectgebied en een beschrijving van de werkzaamheden. Bij de uitvoering van de voorgenomen ingreep moet in het bijzonder rekening worden gehouden met de aanwezigheid van broedvogels en vogels met een jaarrond beschermd nest. Daarnaast kunnen algemene amfibieën en grondgebonden zoogdieren voorkomen.

Dit ecologisch werkprotocol [1]geeft een beschrijving van de maatregelen die genomen moeten worden om negatieve effecten op beschermde soorten zo veel mogelijk te voorkomen. Het geeft aan hoe de werkzaamheden uit te voeren conform de Wet Natuurbescherming. Ook geeft het protocol invulling aan de wettelijke 'zorgplicht' voor alle in het wild levende dieren en planten.

Voor de voorgenomen ingreep is een quickscan en nader onderzoek beschermde soorten uitgevoerd. De conclusie van dit onderzoek was dat er geen ontheffing van de Wnb nodig is, mits voorzorgsmaatregelen getroffen worden. Deze maatregelen zijn uitgewerkt in voorliggend ecologisch werkprotocol.

1.2 Uitgangspunt ecologisch werkprotocol

Dit ecologisch werkprotocol is opgesteld op basis van:
- van der Heide (2019): Onderliggende Quick scan
- Balk (2020): Potentie onderzoek naar vleermuizen en jaarrond beschermde nesten
- Balk et.al. (2020): Nader onderzoek beschermde soorten
- De planning van de werkzaamheden (aangeleverd door de opdrachtgever).
- De uit te voeren werkzaamheden (aangeleverd door de opdrachtgever).

1.3 Wettelijk kader

Bij de uitvoering van de voorgenomen ingreep moet rekening worden gehouden met het huidige voorkomen van beschermde soorten planten en dieren in het projectgebied. De Wnb onderscheid bij de bescherming van soorten drie beschermingsregimes:
- Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn
- Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn en
- Beschermingsregime andere soorten.

In zijn algemeenheid is het verboden beschermde soorten te doden, te vangen of te plukken en hun verblijfplaatsen of groeiplaatsen te beschadigen. Het is tevens verboden om soorten diersoorten van de Beschermingsregimes Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn opzettelijk te verstoren.

[1] Conform de Definitielijst Netwerk Groene Bureaus 2020 (https://www.netwerkgroenebureaus.nl).

Voor een aantal landelijk algemeen voorkomende soorten amfibieën en grondgebonden zoogdieren van het Beschermingsregime andere soorten heeft de provincie een vrijstelling van verbodsbepalingen verleend voor werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Voor andere beschermde soorten geldt geen vrijstelling en kan een ontheffing nodig zijn als de werkzaamheden leiden tot overtreding van verbodsbepalingen van de Wnb.

De algemene zorgplicht (artikel 1.11 Wnb) houdt een algemeen beschaafd en fatsoenlijk handelen in. De zorgplicht houdt in dat iedereen 'voldoende zorg' in acht moet nemen voor alle in het wild voorkomende dieren (en dus niet alleen de beschermde) en hun leefomgeving. De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet.

1.4 Beschermde soorten op de projectlocatie en mogelijke effecten

Voor een uitgebreide beschrijving van het voorkomen van beschermde soorten op de projectlocatie en effecten van de ingreep op beschermde soorten wordt verwezen naar de onderliggende onderzoeken. Hier wordt volstaan met een samenvatting.

Tabel 1.1 geeft weer welke soorten binnen de projectlocatie voorkomen / kunnen voorkomen en welke effecten de voorgenomen ingreep op deze soorten kan hebben.

Tabel 1.1 *Beschermde soorten planten en dieren die op in het projectgebied voor (kunnen) komen en (mogelijke) effecten van de voorgenomen ingreep. Aangegeven of een vrijstelling geldt of dat ontheffing is verleend voor betreffende soort.*

Soort	Functie projectgebied	Effecten	Vrijstelling	Ontheffing
Zoogdieren				
Algemeen voorkomende grondgebonden zoogdieren	Foerageergebied Verblijfplaats	Tijdelijk aantasten foerageergebied	Ja	nvt
Amfibieën				
Algemeen voorkomende amfibieën	Voortplantingswater	Aantasten voortplantingswater	Ja	nvt
Vogels				
Buizerd en grote gele kwikstaart	Jaarrond beschermde nestplaats	Verstoring tijdens broeden	Nee	Nee
Algemene broedvogels	Nestplaats	Verstoring tijdens broeden	Nee	Nee

Vogels

Voorkomen in projectgebied

Vogels broeden (potentieel) in gebouwen, bomen, struiken, slootranden in of nabij het projectgebied. De nestplaats is beschermd gedurende de periode dat deze in gebruik is door vogels (broedseizoen) (Wnb. Art. 3.1 *Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn*). Het plangebied heeft géén functie voor vogelsoorten waarvan de nestplaats jaarrond beschermd is. Dit is vastgesteld tijdens het nader onderzoek in 2020. Echter omwonenden hebben aangegeven dat buizerd in 2021 wel is gesignaleerd bij het plangebied. Tevens zijn er nesten van grote gele kwikstaart aangetroffen in 2020, maar die zijn in 2020 niet gebruikt.

Effecten

Het verwijderen van gebouwen, bomen en struiken in het broedseizoen kan er toe leiden dat nesten van vogelsoorten die in gebruik zijn beschadigd raken of verlaten worden door de oudervogels als gevolg van verstoring. Voor vogels geldt geen vrijstelling of ontheffing. Indien buizerd of grote gele kwikstaart tijdens de uitvoering wel (broedend) wordt aangetroffen in het plangebied, kunnen nesten mogelijk worden beschadigd of vernietigd. Dit is een overtreding van de Wet natuurbescherming. Indien deze soorten alsnog worden aangetroffen dient afgewogen te worden of negatieve effecten uitgesloten kunnen worden en anders dient er alsnog een ontheffing Wet natuurbescherming aangevraagd te worden.

Amfibieën en grondgebonden zoogdieren

Voorkomen in projectgebied

Het plangebied vormt (geschikt) leefgebied van algemeen voorkomende soorten amfibieën en zoogdieren van het ‘Beschermingsregime andere soorten’. De wateren in het plangebied en de omgeving bieden (geschikt) voortplantingswater voor amfibieën.

Effecten

Grond- en graafwerkzaamheden in het projectgebied kunnen algemeen voorkomende amfibieën en grondgebonden zoogdieren van het ‘Beschermingsregime andere soorten’ treffen. Voor deze soorten geldt een vrijstelling.



Figuur 1 Soorten welke mogelijk voor kunnen komen in het plangebied: Grote gele kwikstaart, buizerd, bastaardkikker.

1.5 Ecologische begeleiding werkzaamheden

De ecologische begeleiding zal plaatsvinden door een ter zake kundige ecoloog. In het document staat hij verder vermeld als: de ecoloog.

1.6 Betrokkenen

Initiatiefnemer

NAAM	Waterschap Noorderzijlvest
ADRES	Postbus 18
POSTCODE	9700 AA Groningen
Contactpersoon:	
Tel. nr.:	

Uitvoerder

NAAM
ADRES
POSTCODE
Contactpersoon:
Tel. nr.:

Ecologische begeleiding

NAAM
ADRES
POSTCODE
Contactpersoon:
Tel. nr.:

2 Ecologisch werkprotocol

2.1 Algemene uitgangspunten

- Dit ecologisch werkprotocol moet op de werklocatie aanwezig zijn.
- De werkzaamheden dienen uitgevoerd te worden conform dit werkprotocol. Bij afwijking van dit protocol bestaat de kans op het overtreden van de wet.
- De uitvoerder dient van de inhoud van dit werkprotocol op de hoogte te zijn, met de inhoud akkoord te zijn en zich hieraan te houden (Bijlage II, **Akkoordverklaring**).
- Als het niet mogelijk is de aangegeven beschermende maatregelen te treffen, moet contact worden opgenomen met de ecoloog.

2.2 Communicatie en afspraken

Voorafgaand aan de start van de werkzaamheden wordt een startoverleg gehouden, waarbij de initiatiefnemer, de uitvoerder en de ecoloog bij aanwezig zijn. In dit overleg geeft de ecoloog een toelichting op het ecologisch werkprotocol aan betrokken partijen.

De uitvoerder:

- Betrekt de ecoloog bij de werkzaamheden zodra het werkplan daartoe aanleiding geeft.
- Onderhoudt gedurende de uitvoering van het werk minimaal één maal per maand of als daar aanleiding toe telefonisch of via de e-mail contact met de ecoloog over de vorderingen van de werkzaamheden.
- Neemt bij calamiteiten, bijzonderheden die zich voordoen op ecologisch gebied of bij onverwachtse omstandigheden contact op met de ecoloog om de te volgen aanpak vast te stellen (zie hieronder).

De ecoloog:

- Geeft voor aanvang van de werkzaamheden een toelichting op dit protocol aan de betrokken uitvoerder(s). Specifiek wordt aandacht besteed aan de beschermde soorten.
- Ziet er bij de uitvoering van de werkzaamheden op toe, dat de werkzaamheden worden uitgevoerd conform de uitgangspunten en werkwijze zoals beschreven in dit protocol.
- Bespreekt de te volgen werkwijze bij vragen, incidenten en calamiteiten met de initiatiefnemer en de uitvoerder.

Door de ecoloog en uitvoerder wordt een **ecologisch logboek** (zie Bijlage III) bijgehouden. Hierin worden maatregelen bedoeld om schade aan beschermde soorten te voorkomen vastgelegd. Zo kan bij eventuele controle of handhaving worden aangetoond dat er zorgvuldig wordt gewerkt

2.3 Calamiteiten en onverwachte omstandigheden

De uitvoerder neemt contact op met de ecoloog in het geval dat:

- er zich tijdens de werkzaamheden calamiteiten of bijzonderheden voordoen op ecologisch gebied (bijvoorbeeld als er soorten in het projectgebied opduiken waarmee geen rekening is gehouden).
- de werkzaamheden niet uitgevoerd kunnen worden volgens de uitgangspunten (zie Hoofdstuk 1) van dit werkprotocol, of
- als er moet worden afgeweken van de maatregelen die zijn opgenomen in dit protocol.

Een calamiteit is een ongewenste gebeurtenis die leidt of had kunnen leiden tot ongewenste schade aan beschermde planten en dieren. Ondanks preventieve maatregelen is het optreden van calamiteiten niet geheel uit te sluiten. Het is van belang dat eventueel optredende calamiteiten worden gemeld, geanalyseerd en geëvalueerd. Dit om de juiste maatregelen te nemen om soortgelijke gebeurtenissen in het vervolg te voorkomen.

De ecoloog adviseert op welke wijze maatregelen uitgevoerd kunnen worden, zodat leefgebied van beschermde soorten (zo veel mogelijk) wordt hersteld of soorten op een diervriendelijke manier geweerd worden. Onvoorziene omstandigheden en hun afhandeling worden door de ecoloog vastgelegd in het logboek.

2.4 Maatregelen

Broedvogels - algemeen

Bij de planning van de werkzaamheden moet rekening gehouden worden met het broedseizoen van vogels. Voor het broedseizoen wordt in het kader van de wet geen standaard periode gehanteerd. De lengte en aanvang van het broedseizoen verschilt per soort. Globaal moet rekening gehouden worden met de periode half maart tot september. Om verstoring van in gebruik zijnde nesten van vogels te voorkomen wordt aanbevolen om werkzaamheden die betrekking hebben op het rooien van bomen en struiken uit te voeren vóór 1 maart.

Broedvogels - maatregelen broedvogels gedurende het broedseizoen

Bij de start van werkzaamheden die plaatsvinden binnen het broedseizoen moet eerst een controle op broedvogels worden uitgevoerd door de ecoloog. Gedurende de werkzaamheden vinden wekelijks broedvogelcontroles plaats.

Broedvogels - maatregelen voor het broedseizoen

- Minimaal een week voor de start van de werkzaamheden worden (en ruim voor het broedseizoen) de bomen en struiken afgezet. Dit kan middels een frees op ongeveer 10 cm boven het maaiveld. Op deze wijze hebben eventueel aanwezige kleine zoogdieren zoals muizen kans naar een ander territorium te trekken.
- Rietkragen kunnen, na beoordeling door de ecoloog, voor het broedseizoen en minimaal 1 week voor de werkzaamheden worden gemaaid op een hoogte van 10 cm

boven maaiveld (of boven de bodem indien het waterriet betreft). Het maaisel dient te worden verwijderd.

Algemeen

- Werkzaamheden worden alleen overdag, bij daglicht, uitgevoerd.
- Het is van belang om per deeltraject zoveel mogelijk in één richting te werken. Dit geeft aanwezige diersoorten de kans te vluchten naar een andere locatie.
- Wanneer er vroeg in de ochtend of ’s avonds in het donker wordt gewerkt is het van belang om met gerichte verlichting te werken zodat de omgeving zo min mogelijk overlast ondervindt van de verlichting (indien dit nodig is dient dit vooraf met de betrokken ecoloog besproken te worden).
- Wanneer er sloten worden gedempt moeten deze eerst vrijgegeven worden door een ecoloog. Het dempen dient in één richting te gebeuren naar een open einde zodat de aanwezige fauna de kans krijgt te vluchten naar een andere locatie. Een week voorafgaand aan de demping dient de vegetatie tot een hoogte van 10 cm boven maaiveld gemaaid te worden, zodat deze ongeschikt wordt voor met name grondgebonden zoogdieren en dan in het bijzonder de waterspitsmuis.

3 Literatuur

Balk, A.R. 2020. Notitie potenties voor vleermuizen en jaarrond beschermde nesten RWZI's Marum, Gaarkeuken en Zuidhorn. Bureau Waardenburg kenmerk 19-0998/20.00219/AnnBa. Bureau Waardenburg, Haren.

Balk, A.R. Balk, K.D. Jipping & C.J. Schuilenga. 2020. Nader onderzoek steenmarter, vleermuizen en jaarrond beschermde nesten drie RWZI's in het Westerkwartier. Bureau Waardenburg Rapportnr. 20-230. Bureau Waardenburg, Haren.

van der Heide, J.H. 2019. Natuurtoets negen rioolgemalen en drie RWZI's Noorderzijlvest; Toetsing in het kader van de Wet natuurbescherming. Bureau Waardenburg Rapportnr. 19-231. Bureau Waardenburg, Haren.

Bijlage I Projectgebied en werkzaamheden

Projectlocatie

Het plangebied in Gaarkeuken (Figuur 2) wordt aan de noordkant begrensd door het Hoendiep. Aan de oosten en zuidkant ligt het bedrijf Indaver locatie Top Gaarkeuken, een bedrijf waar groenafval gebracht kan worden. Ten westen ligt een grasland. Rond de rwzi is een smalle bosschage met bomen en een sloot aanwezig. Het terrein is voorzien van gras, plaatselijk verhardingen, bezinktanks en enkele gebouwtjes.



Figuur 2 *Ligging plangebied Gaarkeuken (rood omlijnd). (Esri Nederland, Community Map Contributors)*

Planning

Uitvoering in de periode: het werk zal starten rond april 2022 en zal doorlopen tot begin 2024.

Werkzaamheden

De rwzi Gaarkeuken wordt vervangen door een nieuwe rwzi, waarbij wellicht onderdelen van de bestaande zuivering worden hergebruikt. Dit betekent een capaciteitsvergroting van deze rwzi en dus ook meer transportbewegingen tijdens de gebruikersfase. Hierbij vinden sloopwerkzaamheden plaats. Tevens worden er struiken afgezet en mogelijk enkele bomen gekapt. Ook zullen er mogelijk werkzaamheden plaatsvinden aan de watergangen.

Bijlage II Akkoordverklaring uitvoerder

Ondergetekende
Naam: ……
Naam organisatie: ……
Functie: ……

Ondertekende is bevoegd namens de genoemde organisatie en gaat akkoord met de inhoud van voorliggend Ecologisch Werkprotocol voor de werkzaamheden aan de RWZI Gaarkeuken. Ondergetekende verklaart zich hiermee te houden aan dit Ecologisch Werkprotocol. Voorgaande is van toepassing voor alle werknemers die namens de organisatie werkzaamheden uitvoeren in het kader van de werkzaamheden aan de RWZI Gaarkeuken.

Aldus voor akkoord ondertekend op

Datum: ……
Handtekening: ……

Bijlage III Logboek

Datum	Actie/ Handeling	Resultaat/ Afspraak	Paraaf ecoloog	Bijzonderheden